

Joensuun nuorisovaltuuston lausunto valtuutettu Ella Partasen ym. esitykseen nuorisovaltuuston läsnäolo- ja puheoikeudesta kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen kokouksiin sekä aloitteenteko-oikeus.

Joensuun nuorisovaltuusto on saanut käsiteltäväkseen esityksen koskien nuorisovaltuuston vaikuttamismahdollisuuksia. Esitys koskee läsnäolo- ja puheoikeutta kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen kokouksiin, sekä aloitteenteko-oikeuden myöntämistä nuorisovaltuustolle. Nuorisovaltuusto on keskustellut esityksestä ja tunnistaa syyt esityksen tekemiseen. Nuorisovaltuusto näkee esityksen pääosin kannatettavana, mutta katsoo kuitenkin, ettei se ole tässä muodossaan aivan tarkoituksensa mukainen.

Kaupunginhallituksen kokouksissa edustaminen tapahtuisi säännöllisesti yleensä virka-aikana. Mikäli nuorisovaltuusto valitsisi edustajansa kaupunginhallitukseen, olisi tämä edustuspaikka melkoisen sitova. Nuorisovaltuutetut ovat 13-18 vuotiaita perus- tai toisen asteen opiskelijoita, jolloin viikoittainen edustaminen kaupunginhallituksen kokouksessa olisi haitallista nuoren edustajan omien opintojen kannalta.

Koska nuorten asioista ovat parhaiten perillä nuoret itse, niin nuorisovaltuusto näkee, että sen sijaan ns. "asiantuntijapaikka" olisi sopivampi ratkaisu. Tämä tarkoittaisi sitä, että nuorisovaltuusto valitsisi kaupunginhallitukseen edustajan, jonka kaupunginhallitus kutsuu paikalle silloin kun se käsittelee nuoria koskevia asioita, tekee nuoriin liittyviä päätöksiä ja muissa tapauksissa harkinnan mukaan. Nuorisovaltuusto haluaa siis helpottaa ja olla osana nuoria koskevaa päätöksentekoa tarjoamalla arvokasta asiantuntemusta.

Joensuun nuorisovaltuusto on myös yksimielisesti sitä mieltä, että edustuspaikka kaupunginvaltuustossa on keskeinen keino vaikuttaa nuoriin koskevissa asioissa. Suomen nuorisovaltuustojen liiton tekemän selvitykseen vastanneista kunnista ja kaupungeista mukaan, kunnista ja kaupungeista vastanneista 77 % kertoi, että nuorisovaltuustolla on puhe- ja läsnäolo-oikeus kunnanvaltuustoon, ja 22 %:n mukaan nuorisovaltuustolla oli puhe- ja läsnäolo-oikeus kunnanhallitukseen. Pohjois-Karjalan alueella tämä oikeus on ainakin Kontiolahden, Tohmajärven, Juuan ja Heinäveden nuorisovaltuustoilla.

Kunnan hallintosääntömallin (vuodelta 2021). 94 § "Läsnäolo kokouksessa" *"Kunnanhallituksen puheenjohtajan ja kunnanjohtajan on oltava läsnä valtuuston kokouksessa. Heidän poissaolonsa ei estä asioiden käsittelyä. Kunnanhallituksen jäsenillä on läsnäolo-oikeus. Edellä mainitulla henkilöllä on oikeus ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen, jollei hän ole samalla valtuutettu. Nuorisovaltuusto voi nimetä valtuuston kokoukseen edustajansa, jolla on läsnäolo- ja puheoikeus. Nuorisovaltuuston edustajalla ei kuitenkaan ole läsnäolo- oikeutta valtuuston suljetussa kokouksessa. Valtuusto päättää muiden henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta.*

Perustelut: Nuorisovaltuuston edustajan läsnäolo- ja puheoikeus valtuuston- kokouksessa olisi perusteltua siksi, että alle 18-vuotiailla ei ole äänioikeutta kuntavaaleissa eikä vaalikelpoisuutta, eivätkä he siten voi äänestää oman ikäryhmänsä edustajaa valtuustoon. Hallintosäännössä voidaan antaa myös vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston edustajalle läsnäolo- ja puheoikeus valtuuston julkisessa kokouksessa. "

Joensuun nuorisovaltuusto siis toivoo, että voisi nimetä varsinaisen ja vara- edustajan puhe- ja läsnäolo-oikeudella kaupunginvaltuustoon, koska Kuntalain 26 § edellyttää, että nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan nuoria koskevan päätöksenteon suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan nuorten hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Joensuun nuorisovaltuustolla on tällä hetkellä

edustuspaikkoja eri lautakunnissa ja toimiva virkakummimalli. Näillä toimilla on parannettu nuorten osallisuutta kunnallisessa päätöksenteossa, mutta osallistamisen eteen on vielä paljon tekemistä. Joensuun nuorten osallistuminen päätöksentekoon toteutuu parhaiten, kun nuorisovaltuusto on edustettuna kunnanvaltuustossa, jossa tehdään päätökset kunnan keskeisimmistä asioista.

Nuorisovaltuusto toivoo myös saavansa suoran aloiteoikeuden Joensuun kaupunginvaltuustoon. Suora aloiteoikeus kunnanvaltuustoon tarkoittaa sitä, että nuorisovaltuuston laatima aloite käsitellään samassa järjestyksessä kuin muut valtuustoaloitteet. Suora aloiteoikeus toisi nuorisovaltuustolle nopeamman ja suuremman väylän vaikuttaa kaupungin asioihin, eli sen perustehtävään. Suora aloiteoikeus valtuustoon tarjoaa nuorille väylän vaikuttamiseen sekä lisää nuorisovaltuuston tekemien aloitteiden vaikuttavuutta ja läpinäkyvyyttä. Suoran aloiteoikeuden myöntäminen nuorisovaltuustolle tukee vahvasti kuntalain 26§ henkeä, sekä olisi myös yksi demokratiakasvatuksen keino.

Hyväkin Joensuusta löytyy: nuorisovaltuustolta pyydetään usein lausuntoja ja tapaammekin valtuustoryhmien puheenjohtajia. Lausunto on konkreettinen tapa osallistaa nuorisovaltuustoa mukaan päätöksentekoon, mutta voi näyttäytyä kasvottomana. Vastuussa olevien viranhaltijoiden tulisi mm. talousarviota valmistellessaan osallistaa ja perehdyttää nuorisovaltuustoa jo varhaisessa vaiheessa kuntalain mukaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi. Toivomme, että tähän luotaisiin malli, jossa lausunnot tulisivat automattisesti aina tiettyyn aikaan vuodessa ajoissa nuorisovaltuuston käsittelyyn ja kukin viranhaltija kävisi esittelemässä aiheen työvaliokunnalle tai koko nuorisovaltuustolle. Näin lausuntojen tekemiseen jäisi riittävästi aikaa.

Nuoret vaikuttavat kunnan elinvoimaan ja vetovoimaisuuteen nyt, mutta samalla tämän päivän päätöksillä on vaikutusta heihin myös vuosien jälkeen. Jos nuoret pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan sekä tuntevat kunnan omakseen, näyttäytyy se kiinnostavana myös tulevaisuudessa. Nuorisovaltuusto on paikka, jossa mahdollista oppia ja kokeilla eri vaikuttamisen keinoja. Se on tärkeä osa demokratiakasvatusta ja esimerkiksi nuorisovaltuustovaaleissa noudatetaan yleistä vaalitapaa. Vaalit järjestetään Joensuun yläkouluissa sekä toisen asteen oppilaitoksissa. Äänestyskokemuksen toivotaan madaltavan kynnystä mennä äänestämään myös ”oikeissa” vaaleissa kun nuori on saanut äänioikeuden. Osaltaan nuorisovaltuustotoiminta kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen ja osallisuuteen ja Joensuun nuorisovaltuustosta on noussutkin nuoria, jotka ovat jatkaneet kunnallisessa päätöksenteossa täytettyään 18 vuotta.

Nuorisovaltuuston puolesta,

Eemeli Onatsu
Nuorisovaltuuston puheenjohtaja

Valmistelija: nuorisoasiamies Jutta Kukkonen